

LORENZO GAFA

F'MEWTU ... U WRAJHA

Anton Attard

M'ilux wisq, wara riċerki li saru fl-arkivju tal-Parroċċa tal-Birgu, tneħħa kull dubju li kien hemm dwar fejn twieled l-arkitett famuż Lorenzo Gafa'. Ġie kkonfermat li tghammed fil-Knisja Parrokkjali tal-Birgu fl-4 ta' Awissu, 1639. Fl-istess riċerka, nkixfet relazzjoni tal-kappillan tal-Birgu Dun Karlu Colonia, dwar l-aħħar sigħat u l-mewt ta' dan l-arkitett Vittoriosan, nhar id-19 ta' Frar 1703, fl-istess belt.

Colonia kiteb li Gafa' miet għal għarrieda meta kellu 64 sena, wara li kien ilu marid f'soddu għal xi żmien. Ġie msejjah biex jassistih il-Viċipargu Zerafa, Dan għamel kulma seta biex jara li Gafa' kien niedem minn-nuqqasijiet li seta' kellu u wara li l-moribond wera li għamel dan, tah l-assoluzzjoni. Imma lahaq miet qabel ma' l-qassis amministralu l-Grizma tal-Morda u l-Vjattu.

L-istess kappillan Colonia kien prezenti meta Gafa' ndifen filgħaxija tal-istess jum, fil-Knisja Parrokkjali ta' San Lawrenz. (1)

DAK LI NSTAB F'DARU

Hames ġimghat wara mewtu, hareġ aktar dwar Gafa'. Fis-27 ta' Marzu tal-istess sena, sar inventarju ta' dak li nstab f'daru wara mewtu. Dan għadda għand Fabrizio Spiteri, quddiem ix-xhieda Cesare Mifsud u Saverio Grech, it-tnejn mill-Birgu. (2)

Permezz ta' dan l-inventarju, nieħdu idea tad-dar fejn kien joqgħod, li kienet komposta minn sala, mezzanin, u kmamar oħrajn fis-sular ta' fuq u f'dak t'isfel. Dak li nstab fihom kien dan li ġej:

Fis-Sala - Kwadru bi xbieha ta' San Pietru fi gwarniċ indurat, kobor ta' hamest ixbar b'erbgħa, flimkien ma' iehor ta' l-istess qaddis fil-ktajjen, fi gwarniċ indurat ukoll ta' madwar hamest ixbar.

Kwadru iehor mingħajr gwarniċ b'David u Sansun, b'daqs ta' hamest ixbar.

Kwadru iehor mingħajr gwarniċ bil-Madonna, il-Bambin u San Gwann Battista.

Żewġ kwadri mingħajr gwarniċ, wiehed b' San Pietru Martri u l-iehor b' San Duminku.

Kwadru iehor fi gwarniċ abjad, b' San Pietru flimkien ma' persunaggi oħra qed jistadu minn fuq dghajsa. (is-sajda mirakoluża?)

Kwadru tal-istess daqs bil-Bambin Ġesu' f'girlanda tal-fjuri.

Kwadru ta' l-istess daqs fi gwarniċ abjad bi xbieha tal-Madonna bil-Bambin, Sant'Anton Abbati u San Filippu Neri.

Żewġ kwadi bil-gwarniċ indurat ta' xi tlett ixbar bix-xbihat ta' San Pietru u San Pawl.

Kwadru tawwali mingħajr gwarniċ bil-Qtugh ir-Ras ta' San Gwann.

Erba' kwadri mingħajr gwarniċ, b'erba wċuh b'daqna twila.

Sitt kwadri bi gwarniċ indurat, tlieta minnhom b'veduta tal-baħar u t-tlieta l-oħra ta' bliet.

Kwadru ta' San Franġisk d'Assisi fi gwarniċ abjad ta' madwar żewġt ixbar.

Erba' kwadri oħra bi gwarniċ indurat bi fjuri diversi.

Żewġ ritratti mingħajr gwarniċ ta' huh Melchiorre.

Basso Riliev tal-fuħhar bil-Kruċifissjoni.

Żewġ kwadretti ta' xiber 'il wiehed. Wiehed bil-Adorazzjoni tal-Maġi u l-iehor b'Santa Marija Maddalena.

Stampa bil-Kruċifissjoni ta' Kristu, fi gwarniċ iswed b'disinji kulur id-deheb.

Statwa tal-ġibs tal-Gran Mastru Kottoner il-kbir.

Tila ta' madwar erbat ixbar, mingħajr tilar, bil-Martirju ta' San Lawrenz.

Żewġ saqqijiet żgħar u żewġ imhadded mimlijin bis-suf.

Tliet tavolini, wahda minnhom fuq mejda qadima, erba' skambelli, tnejn minnhom tal-ġewż u tliet sigġijiet tal-ġewż.

Xabla żgħira bil-maqbad tal-fidda.

Figuri tal-ġibs ġo kaxxa qadima u tnax oħra fl-art.

Żewġ kaxxetti nfurrati bil-ġild.

Hames sigġijiet tal-qasab żgangati.

12-il ktieb imdaqgas ta' l-arkitettura flimkien ma' 6 oħra iżgħar. 23 oħra iżgħar minn dawn, flimkien ma' 20 oħra iċken. Magħhom għadd ta' disinj u aktar kotba bl-istess suġġett taht mejda.

4 braġ irħam ta' kuluri diversi.

Fil-kamra ta' fuq - Sodda bit-testiera u saqajn immaljati, b'zewġ imhaded tas-suf.

Xkubetta qadima b'zewġ kontenituri għall-porvli li jiddendlu minn fuq l-ispallejn.

Kurċifiss kbir skolpit fl-injam, damiġjana miksija bil-qasab u diversi disinj f'kaxxa żgħira.

Fil-Kmamar tal-Mezzanin - Kaxxa tal-fagu mimlija balal tas-suf.

Żewġ kwadri mingħajr gwarniċ bi xbieha ta' Santa Katerina minn Siena.

Senduq qadim, tavolina, erba' suġġijiet tal-palja antiki, erba' skambelli u gradenza żgħira b'zewġt ikxaxen.

Kwadru qadim bi Kristu fl-Ort.

Fil-Kmamar t'Isfel - Kwadru kbir, mingħajr gwarniċ, bil-Waqgħa ta' Xmun is-Sahhar.

Tliet sigġijiet tal-ġild, l-istess bħal dawk li kien hemm fis-sala. Tnejn oħra qodma u tliet skambelli.

Bank bi tliet hofriet toni jixbah dawk li jitqiegħdu madwar it-tebut tal-mejtin.

Ġarra taż-zejt żgħira vojta.

Minn dan l-inventarju, jidher li, bħal hafna artisti oħra, xogħol Lorenzu Gafa' ma tantx irrendielu rikkezzi, halla biss il-knejjes u bini monumentali iehor, tant ammirati u apprezzati fi żmienna.

Referenzi

(1). Ark, Parroċċa Vittoriosa, Liber Bapt. 1639 u Liber Mort. 1703.

(2). Banca Giuratale Rep. Mdina, Magna Curia Castellaniae, Reg. Inventarior Bonorium, Vol.1, 1700-15, f.97.

© Anton Attard